

ЖИТИ У ГАРМОНІЇ З ПРИРОДОЮ!

Вісник

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№3 (83)
ТРАВЕНЬ-
ЧЕРВЕНЬ 2020 р.

Заснована
у 2006 році

Розповсюджується
безкоштовно

СТВОРЮЄМО УМОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ НОВИХ ВИДІВ ЕКОЛОГО-ОСВІТНЬОЇ ТА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відомо, що 29 квітня в «Долину нарцисів», після тривалої відсутності, повернулися карпатські буйволи. Досвід утримання цих тварин, за час, що минув, підтвердив правильність цього рішення. Буйволи чудово адаптувалися до місцевих умов, успішно поїдають вербу – основну загрозу місцевим лукам, і, головне, стали ще однією родзинкою «Долини нарцисів», яка приваблює сюди туристів у період поза цвітінням нарцису вузьколистого.

Для поглиблення співпраці щодо збереження карпатського буйвола – унікальної місцевої породи свійських тварин. 11 червня в Угольському природоохоронному науково-дослідному відділенні відбулася чергова зустріч представників адміністрації Карпатського біосферного заповідника з директором приватного підприємства «Кочова бура» Феронією де Вріес Ріке і керівником громадської організації «Збереження агробіорізноманіття Карпатських гір» Мішелем Якобі.

Основною темою перемовин було створення на базі Угольського ПНДВ науково-практичного і еколого-просвітницького осередку зі збереження карпатського агробіорізноманіття. Зрозуміло, що в першу чергу мова йшла про буйволів і гуцульських коней, як найвідоміших представників. У рамках зустрічі обговорено низку питань щодо практичного втілення цієї ідеї: створення відповідної матеріально-технічної бази, зокрема, визначення місць утримання тварин і забезпечення належних умов для їхнього догляду, а також розробку необхідної проектно-кошторисної документації.

● СПІВПРАЦЯ

Важливою складовою зустрічі стало обговорення нових перспективних напрямів співпраці. Основними з них визначено розвиток туристично-рекреаційного напрямку, наприклад, кінного туризму на основі гуцульської породи коней чи гастрономічного туризму, який базувався б на місцевій кухні з використанням буйволячих молочних продуктів. Також пропагування утримання саме традиційних порід тварин серед місцевого насе-

лення. Загалом зустріч відбулася в конструктивній і доброзичливій атмосфері, що дає надію на реалізацію усіх ідей. Домовились обговорити проект відповідного договору про співпрацю на черговому засіданні науково-технічної ради заповідника та у стислі терміни розпочати його втілення.

Микола РИБАК,
в.о. директора
Карпатського біосферного
заповідника, заслужений
природоохоронець України.

На початку весни працівники Музею екології гір КБЗ оголошували конкурс «Моя вишиванка», що був приурочений до Дня вишиванки 21 травня.

Отже, за результатами конкурсу:

У номінації «Селфі у вишиванці» перемогу здобула **Анастасія ГАМЕЗА** – учениця 11 кл. ЗОШ I-III ст. №1, м. Рахів.

У номінації «Вишивана родина» – **Давид ДЯЧУК**, Рахівський районний центр науково-технічної творчості.

У номінації «Вишиванка моїх предків» – **Анастасія ЗЕЛЕНЧУК**, Рахівський районний центр науково-технічної творчості.

Нагородження переможців відбудеться на початку нового навчального року.

Дякуємо всім, хто взяв участь у конкурсі!

КАРПАТСЬКИЙ БІОСФЕРНИЙ ЗАПОВІДНИК УСПІШНО ПРОЙШОВ ДЕРЖАВНУ АТЕСТАЦІЮ ЯК НАУКОВА УСТАНОВА

Наказом Міносвіти і науки України від 17.06.2020 р. №817 «Про результати державної атестації наукових установ» затверджені Висновки про результат державної атестації за сімома науковими напрямками 79 наукових установ, серед яких і заповідник.

Передувало цьому чергове засідання Експертної комісії з проведення державної атестації наукових установ, що відбулося 29 травня 2020 року. Де розглянуто результати оцінювання ефективності діяльності наукових установ, визначено атестаційні оцінки та віднесення до однієї з чотирьох класифікаційних груп відповідно до Порядку проведення державної атестації наукових установ.

КБЗ став першим серед установ природно-заповідного фонду Мінекоенерго України, який успішно пройшов державну атестацію як наукова установа за напрямом природничих наук та був віднесений до II класифікаційної групи – стабільних наукових установ. Що є провідними за відповідними напрямками проведення наукових досліджень і виявляють активність щодо інтеграції у світовий науковий та європейський дослідницький простір з урахуванням національних інтересів.

Після затвердження відповідного наказу Міністерством освіти і науки України для КБЗ відкриваються нові можливості для розвитку та вдосконалення наукової діяльності.

В.о. директора Карпатського біосферного заповідника, заслужений природоохоронець України **Микола РИБАК**.

● НАПРАЦЮВАННЯ

РОЗРОБЛЕНО ПРОЕКТ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ КОРИДОРАМИ КАРПАТСЬКОГО ЕКОРЕГІОНУ

У травні албанський експерт Сергій Реядо, у рамках реалізації Карпатської Конвенції, розробив та направив на розгляд українських колег, Проект стратегії управління екологічними коридорами Карпатського екорегіону. Проект стратегії керівних принципів для виявлення, збереження, відновлення та управління екологічними коридорами Карпатського екорегіону фактично виходить далеко за рамки самих лише екокоридорів. Це стратегія формування системи екологічної безпеки в Карпатському регіоні. Вона торкається усіх рівнів і галузей діяльності людського суспільства, які треба оптимізувати, щоб досягти екологічної гармонії в регіоні. Досить подивитися на очікувані результати (погляд у майбутнє) цієї стратегії.

Вона адресована найвищим органам управління, які займаються просторовим плануванням, а також охороною, збереженням та управлінням станом довкілля. У ній дуже добре визначено цільові території і оцінено

на 2-й стор.

● КООРДИНАЦІЙНА РАДА РАХІВСЬКОЇ РАЙРАДИ

ЗВЕРНУЛИСЯ ДО ПРЕЗИДЕНТА ТА УРЯДУ УКРАЇНИ ІЗ ПРОХАННЯМ ЗБЕРЕГТИ РАХІВСЬКИЙ РАЙОН

11 червня, в Рахові відбулося розширене засідання Координаційної ради із питань місцевого самоврядування Рахівської районної ради, на якому із великим занепокоєнням обговорили питання «Про вжиття необхідних заходів щодо збереження Рахівського району, як окремої адміністративно-територіальної одиниці».

Учасниками наради були: голови Рахівської районної ради та адміністрації, народна депутатка України Іванна Климпуш-Цинцадзе, відомий політик, дипломат, народний депутат України II та IV скликань, перший міністр транспорту України – Орест Климпуш. Також голова ГО Всеукраїнського товариства «Гуцульщина» Дмитро Стефлюк, голови сільських, селищних та міської рад, депутати територіальних громад, обласної ради, окремі керівники державних установ, місцеві підприємці, громадські активісти та

на 2-й стор.

● КОРОТКО ПРО ГОЛОВНЕ

ОХОРОНА ПРИРОДИ, РЕКРЕАЦІЯ І ЦІКАВІ ОБ'ЄКТИ – ПНДВ ЗАПОВІДНИКА

Основні завдання природоохоронних науково-дослідних відділень Карпатського біосферного заповідника – це забезпечення режиму охорони території та природних об'єктів, а також попередження та припинення порушень природоохоронного законодавства. Серед напрямів роботи головним є охорона заповідних територій, рослинного та тваринного світу. Також недопущення порушення встановленого заповідного режиму, притягнення порушників до відповідальності, дотримання вимог щодо відвідування та правил перебування. Важливим є запобігання та ліквідація пожеж, інших надзвичайних ситуацій, проведення лісопатологічних обстежень, виконання планів природоохоронних, науково-дослідних, еколого-освітніх, рекреаційних та господарських заходів. Ще працівники відділення беруть участь у підготовці «Літопису природи». А про решту особливостей відділень, зокрема, Кевелівського ПНДВ читайте далі:

на 4-й стор.

ТИСА ОКРАСА ЗАКАРПАТТЯ... ТА НОСІЙ ЕКОЛОГІЧНИХ КАТАСТРОФ

Річка Тиса – окраса Закарпаття та найбільша ліва притока Дунаю. Бере початок у Рахові на місці злиття Білої Тиси й Чорної Тиси та впадає в Дунай в місті Новий Сад у Сербії. Її довжина складає 996 км. Це транскордонна, життєво важлива водна екосистема, яка постачає прісну воду мільйонам людей в Україні, Румунії, Угорщині, Словаччині та Сербії. Але у верхів'ях Тиси формуються й катастрофічні паводки та інші екологічні лиха, які періодично завдають величезних людських, матеріальних та моральних втрат населенню притисанських регіонів. Тому наше завдання берегти її чистоту, запроваджувати екологічно безпечні методи господарювання у горах й не перетворювати русло цієї унікальної європейської водної артерії та її приток на сміттєпровод.

Федір ГАМОР.

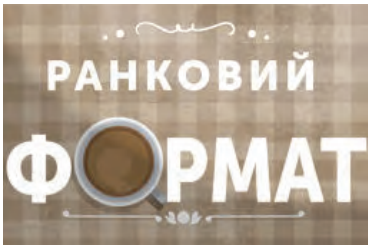
ІНТЕРВ'Ю УКРАЇНСЬКОМУ РАДІО

27 червня, у суботньому ранковому форматі програми Вадима Дмитриченка, у прямому етері «Українського радіо», заступник директора Карпатського біосферного заповідника Федір Гамор, прокоментував ситуацію із теми «Чиновники за-

перечують зв'язок між вирубкою лісу і паводками в західних областях».

Запис інтерв'ю можна прослухати за посиланням: <http://www.nrcu.gov.ua/schedule/play-archive.html>...

(Вл.інф.).

РОЗРОБЛЕНО ПРОЕКТ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ КОРИДОРАМИ КАРПАТСЬКОГО ЕКОРЕГІОНУ

на 1-й стор.

їх стан, проведено SWOT-аналіз захисту і покращення існуючих природних цінностей і прогнозованих змін землекористування, законодавства, а також громадського усвідомлення природних цінностей у країнах Карпатського регіону. Добре сформульовані керівні принципи, стратегічні цілі, завдання і способи їх досягнення.

Документ настільки добре пропрацьовано, що без спеціальної підготовки дуже важко щось додати або запропонувати якісь зміни чи дати зауваження. Одне загальне зауваження чи пропозиція, яка напрошується, це те, що в Україні при відповідному міністерстві необхідно створити орган, який мав би займатися втіленням цієї стратегії в життя. Для цього йому необхідно надати відповідні повноваження. Цей орган мав би займатися формуванням реально функціонуючої екологічної мережі в Українських Карпатах (поки існують тільки малюнки на картах). Мати можливість формувати відповідне природоохоронне законодавство, займатися проблемами впливу на громадську думку у питаннях збереження довкілля.

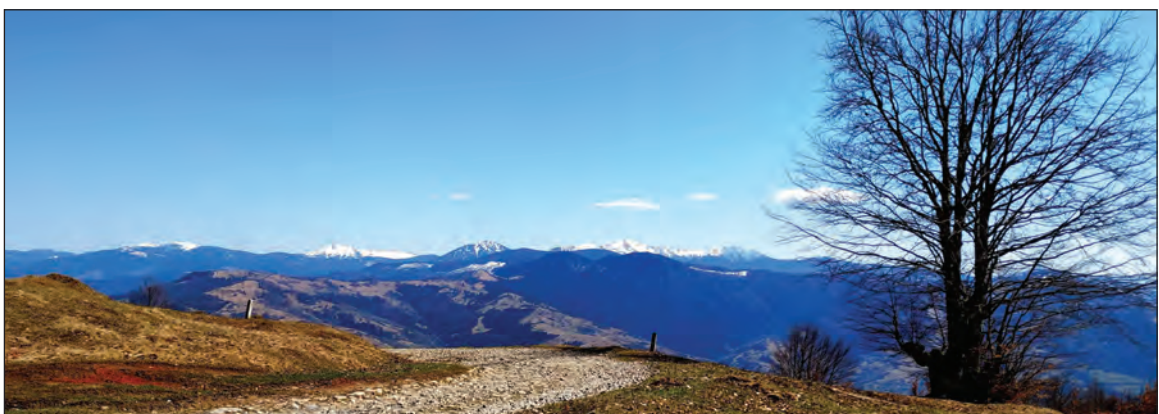
Співпрацювати з відповідними органами карпатських країн у реалізації цієї стратегії у межах усього Карпатського регіону. На жаль, у нас є великі сумніви, що це може бути реалізовано в нашій країні.

Крім того, в Україні діє Закон про екологічну мережу, який в принципі, непогано пропрацьований, але йому бракує підзаконних актів і механізмів реалізації. Зокрема, немає такої категорії земель, як екологічні коридори. Поки ця категорія не буде чітко прописана в українському законодавстві, екологічні мережі так і залишаться малюнками на карті. Законодавство має чітко сформулювати, що таке екологічний коридор, хто його проектує, хто затверджує, які обмеження щодо природокористування запроваджуються в коридорі, хто контролює їх дотримання і яку відповідальність несуть порушники природоохоронного режиму екологічного коридору.

Вважаємо, що цей документ є сьогодні вкрай актуальним. Він має бути безумовно підтриманим українськими фахівцями й на рівні українського уряду.

Стратегія може стати важливим інструментом для реалі-

зації Карпатської конвенції та може бути важливою і для розвитку державної політики України щодо збереження природи Карпат. У цьому контексті, довідково, варто нагадати, що цього-річ виповнюється двадцять два роки, як на міжнародній науково-практичній конференції «Карпатський регіон і проблеми сталого розвитку», яку ми організували, з нагоди 30-річчя створення Карпатського заповідника, в її резолюції записано: «З метою створення міжнародного правового поля в галузі збереження природи та соціально-економічного

ЗВЕРНУЛИСЯ ДО ПРЕЗИДЕНТА ТА УРЯДУ УКРАЇНИ ІЗ ПРОХАННЯМ ЗБЕРЕГТИ РАХІВСЬКИЙ РАЙОН

на 1-й стор.

представники преси й інші зацікавлені сторони.

Маючи нагоду виступити першим, детально проінформував учасників зібрання про ситуацію, перспективи та про аргументацію збереження Рахівського району, як окремої адміністративно-територіальної одиниці. Привернув, насамперед, увагу до значної організаційної роботи, яка тривалий час проводиться районною радою та райдержадміністрацією у цьому напрямку. Зокрема, важливими є обґрунтування та звернення до відповідних державних інституцій та дві петиції, які зареєстровані на сайті Президента України депутатом Рахівської районної ради Михайлом Владом та депутатом Рахівської міської ради Миколою Попенком.

У цьому контексті надзвичайно важливою є також підтримка народних депутатів України Василя Петьовки та Іванни Климпуш-Цинцадзе. Але попри все це, на сьогоднішній день у підготовлених Міністерством розвитку громад та територій України, у пропозиціях адміністративно-територіального устрою Закарпатської області, Рахівський район відсутній.

Тому, ми ще раз запропонували аргументовані пропозиції щодо необхідності створення на базі найвищокогірнішого в Україні Рахівського району, який володіє особливим та унікальним природно-ресурсним й культурним потенціалом, Рахівську одиницю адміністративно-територіального устрою субрегіонального (районного) рівня та необхідний у цій ситуації план дій.

Дуже важливим у цьому контексті, був виступ на засіданні Іванни Климпуш-Цинцадзе.

Вона проінформувала, що на підставі отриманих матеріалів із Рахівського району, особисто переговорила із Прем'єр-міністром України Денисом Шмигалем та іншими посадовими особами Уряду та Верховної ради України, які запевнили, що Рахівський район буде збережено. Про це дещо пізніше повідомив також і голова Закарпатської ОДА Олексій Петров.

Багато цінних зауважень та пропозицій на засіданні Координаційної ради висловили й Орест Климпуш, Дмитро Стефлюк, голова громадської організації «Нова Рахівщина» Ярослав Думин, директор ТОВ «ВГСМ», депутатка Закарпатської області Ірина Мацелура. Заслужений лікар України Василь Дряшкаба, Білоцерківський сільський голова Юрій Берінде, голова громадської організації деревообробників Рахівщини Юрій Личковський, кандидат історичних наук Петро Ференц, член робочої групи з питань адміністративно-територіального устрою Закарпатської ОДА Анатолій Приц, голова громадської організації Рахівське товариство «Гуцульщина» Іван Беркела та інші.

За результатами обговорення прийнято відповідне звернення до Офісу Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, Закарпатських обласних адміністрацій та ради, Народних депутатів України Іванни Климпуш-Цинцадзе і Василя Петьовки. Також утворено робочу групу для напрацювання пропозицій та оперативного реагування на розвиток ситуації щодо збереження Рахівського району, як окремої адміністративно-територіальної одиниці.

Федір ГАМОР,
д.б.н., професор,
заступник директора КБЗ.

розвитку країн Карпатського регіону, урядом цих країн розробити і прийняти Карпатську конвенцію сталого розвитку».

Завдяки зусиллям українського уряду, особисто колишнього двічі міністра охорони довкілля України, професора Василя Шевчука, та його заступника Ярослава Мовчана, із реалізації цієї ідеї, Польща, Румунія, Сербія і Чорногорія, Словаччина, Угорщина, Україна та Чехія, на 5-й Пан'європейській конференції Міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи» (травень, 2003 р.) у Києві, підписали Рамкову конвенцію про охорону та сталий розвиток Карпат. Її, а також Протоколи до неї «Про збереження та сталі використання біологічного та ландшафтного різноманіття» (2009 р.), «Про сталі управ-

ління лісами» (2012 р.) та «Про сталий туризм» (2017 р.), ратифіковано Законами України, які зараз, на жаль, практично не виконуються. Тому за нашою пропозицією, в Указі Президента України від 21 листопада 2017 року №281/2017 «Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства, раціонального природокористування та збереження природно-заповідного фонду», доручено Кабінету Міністрів України, забезпечити реалізацію положень Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат та Протоколів до неї.

Федір ГАМОР,
доктор біологічних наук, професор,
заступник директора Карпатського біосферного заповідника
Ярослав ДОВГАНІЧ,
завідувач зоологічної лабораторії КБЗ.

Народився Юрій у квітні 83-го року, в Білині. Шлях у світ знань розпочав з Білинської ЗОШ, де здобував неповну середню освіту. Продовжив навчання у Рахівській ЗОШ №2, яку закінчив у 2000 році. Поринаючи у спогади, згадує дитинство у рідному селі, де в час, коли ще не було Інтернету, розважався в місцевому «Діснейленді» – на території вже неіснуючого колгоспу, де грали в ігри, які нині далекі новому поколінню. А у важкі «після 90-ті», замість здобувати вищу освіту, пішов заробляти на хліб.

– У 2001 році тимчасово (терміном на пів року) мене прийняли в лісознавчу лабораторію. А в 2003-му відбувся мій «другий прихід» на посаду техника-лаборанта I категорії зоологічної лабораторії Карпатського біосферного заповідника, – розповідає про трудову біографію Юрій Миколайович. – У 2005 році спробував вступити до вишу. Набравши найбільшу кількість балів та почав заочно навчатися на бюджеті біологічного факультету УжНУ, який, зі спеціалізацією «Зоологія» закінчив у 2011 році. З шістнадцятого року, після повернення з АТО, – провідний інженер, герпетолог зоологічної лабораторії. Вивчаю екологію, біологію, моніторю стан популяції плазунів та риб, веду електронну базу даних «Ссавці КБЗ». На початку 2021-го, як працівник заповідника, відсвятку «повноліття».

Військова служба прийшла у життя зоолога сама. Коли почалися активні події на Сході не був серед тих, хто добровільно з'явився у військкомат. Але завжди заявляв, «прийде» повістка піду без роздумів адже обов'язок кожного чоловіка захищати рідну землю. Тож отримавши виклик до війська, пройшов медичну комісію та 31 липня 2014 року призначений до ЗСУ під час часткової третьої хвилі мобілізації.

– Добре пам'ятаю, що того дня до військової частини потрапити не вдалося – деякі несвідомі краєни перешкоджали мобілізації, перекриваючи автомобільну дорогу Мукачево – Рогатин, – пригадує той час. – Військові навчання відбувалися чотири тижні, спочатку у Виноградіві, а далі – на полігоні в с. Оріховиця неподалік Ужгорода. Бойовий шлях випала честь проходити у складі 128-ої окремої гірськоштурмової бригади. Після навчань мене тимчасово перевели в управління роти та шкільним автобусом відправили в зону АТО, щоб підготувати місце для інших, які прибудуть ешелонами. Тоді вразив вчинок нашого старшини-афганця. Коли заїжджали в зону АТО, дали команду надіти «бронеки», а в мене його не було. Зі словами «Ти ще молодий, тобі ще жити», старшина віддав мені свій...

Ю. Попович служив у піхоті. Позиції його бригади проходили на першій лінії оборони, тож не дивно, що бойове хрещення відбулося через три дні.

У новоприбулому на передову солдата було відчуття, що додому не повернеться. Але як виявилось згодом, незначні обстріли були тільки початком. Особливо «гаряче» стало на опорному пункті «Іван» під Дебальцевим. Почалася безперервна стрілянина не тільки з мінометів, а й із самохідних установок та систем залпового вогню «Град». Їхні снаряди падали на відстані 6-10 метрів, притрушуючи землю в окопах, в яких перебували по пояс, бо глибше вирити через скелясту основу було нереально.

Той період служби виявився чи не найважчим у житті захисника, бо у один із холодних січневих днів пережив «другий день народження». Тоді обстріл тривав практично три дні. Міномети стихали, лиш коли наводили на сусідні позиції, відповідь давати не

можна було – «Мінські домовленості». 18 січня його з побратимом Віталієм Гриньків, який повертався після відпустки та похорону, обстріляли на відкритій місцевості. Міна розірвалася за десять метрів від дороги, на якій залягли. Як тоді їх не посікло осколками, залишається загадкою до сьогодні.

– Спільно з цим побратимом, який одружився в нашому селі, але познайомилися тільки після мобілізації, пройшли всі тяготи війни, потім стали кумами, й міцну братню дружбу зберегли до нині, – розповідає Юрій. – Зимув на передовій провели в ямах, накритих стовбурами дерев та, як ми називали, «бронейною» плівкою. Забезпечення армії на той час було слабким, тож особливо подяка волонтерам з міста Хмельник Вінницької області, які забезпечували нас всім необхідним: матрацами, теплими спальниками, продуктами харчування. Під час змін дислокації доводилося спати на землі, на ранок покрившись інієм.

Ветеран війни згадує, що приємно дивувало ставлення місцевого населення до українських захисників. В основному вони го-

«БУЛО ВІДЧУТТЯ, ЩО ДОДОМУ НЕ ПОВЕРНУСЯ...» – КАЖЕ ВЕТЕРАН РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ЮРІЙ ПОПОВИЧ

Реалії бурлять, немов вариво у казані: президентська виборча гонка, нові парламент і уряд, ще раз частково новий уряд, епідемія вірусу... Щодня – нові інформаційні приводи, об'єкти уваги... Однак, разом із виром подій та медійними потоками все менше проглядається тема російсько-української війни, яка досі триває на нашій землі, та забирає чи не щодня життя українських захисників.

Ми звикли згадувати цих людей у визначені для цього дні та пам'ятні дати, але все менше думаємо про них у буденність. Все менше, зустрічаючи їх на вулицях, асоціюємо із воїнами-захисниками, а все більше бачимо в них тільки працівника якоїсь установи чи підприємства. Та, не зважаючи на соціальний статус чи посаду учасників АТО (ООС), за їхніми спинами залишається досвід війни, а спогади час від часу відносять до тих митей, коли їх вкривало землею від вибухів снарядів, а ранок починався зі струшування з себе інію. Один із тих, хто пережив це все, хто майже рік провів у окопах – працівник Карпатського біосферного заповідника, экс-голова Спілки учасників АТО «Рахівський едельвейс» Юрій ПОПОВИЧ.

ворили українською, а жертвами російської пропаганди стали більшою мірою жителі міст. До військових тамтешні жителі ставилися привітно, під Лисичанськом їх якийсь час підготовували та просили залишатися на позиціях, щоб їх не зайняли бойовики. Яскравим спогадом служби називає мить, коли після майже двох тижнів обмежень сухим пайком роздобули картоплю і зварили її у цинку з-під патронів. «Такої смачної картоплі я в житті не їв», – зізнається нині Юрій.

Безпосередньо в зоні АТО, в Артемівську і Попасному, селах Мирна долина і Троїцьке, а після ротації – с. Городище, він провів майже 10 місяців. Нагороджений нагрудними знаками «Учасник АТО», «Ветеран війни», медаллю «За оборону м. Дебальцево» та відзнакою Президента України «За участь в антитерористичній операції». Неодноразово його відзначали грамотами та подяками районні рада та адміністрація, Білинська сільська рада, народний депутат України, як голову ГО «Спілка учасників АТО «Рахівський едельвейс»» – обласний військовий комісаріат.

Спілку «Рахівський едельвейс» створили демобілізовані учасники АТО першої хвилі та ті, хто перебували у відпустці під час ротації на початку 2015 року. Потребую у такій громадській організації було розуміння людей, що в

країні, незважаючи на Майдан та війну, майже нічого не змінилося, і щоб відстоювати права потрібно докласти чимало зусиль та робити це разом. Серед засновників спілки Юрій не був, приєднався до лав її учасників вже після демобілізації, але активістом ГО став після неприємного випадку з побратимом.

– Помилково та безпідставно на одного з бойових побратимів відкрили кримінальну справу за дезертирство. Згодом виявилось, що його брат, який разом з нами повернувся з АТО, – важко хворий, тож потрібно було допомагати, – так почалися перші кроки у «Рахівському едельвейсі». – А 20 березня 2016 року, на чергових зборах організації, Юрія Поповича обрали першим заступником голови, а взимку того ж року (у зв'язку з самоусуненням голови спілки Ігоря Кальби), він тимчасово виконував обов'язки керівника. Повноцінно очолив Спілку 22 січня 2017 року, після звітно-виборчих зборів, на яких його обрали головою одноголосно.

Очоловав її два роки. За цей час, за допомогою заступників Василя Вербіцького, Володимира Катеринюка, особливо Івана Лети та інших активних членів організації, зосереджували зусилля на взаємодопомозі один одному (найбільше тим учасникам, хто стикався з важкими хворобами чи іншими проблемами), належному вшано-

вуванні загиблих у зоні АТО побратимів, та тих хто помер після повернення. Встановили флаштки з прапором та тризубом на могилі кожного із загиблих земляків та започаткували традицію покладати квіти у дні державних свят. Відвідували з різдвяною колядкою родини, які втратили рідних в АТО. Труни побратимів, які померли, повернувшись додому, в останню дорогу несли на руках. Приділяли увагу патріотичному вихованню молоді, організовуючи фотовиставки та патріотичні уроки у школах району. Доносили корисну та важливу інформацію про пільги чи закони, які стосуються учасників бойових дій, до кожного члена організації... Спілка залишалася поза політикою. Найболючішим питанням, яке так і не вирішили, – виділення обіцяних земельних ділянок учасникам бойових дій, які особисто теж не отримав.

Основною проблемою для ефективної діяльності спілки була відсутність коштів, бо відбувався цільовий збір для того чи іншого заходу, наприклад, перевезення, покупки квітів чи будматеріалів, лікування та інше. Добровільні внески члени організації робили хто скільки міг, тому Юрій Миколайович не називаючи імен дякує ВСІМ побратимам та справжнім патріотам своєї країни, які щиро допомагали спілці жертвували свій час і фінанси. На жаль, після закінчення терміну головування, 1 лютого 2019 року на звітновибірчих зборах, у зв'язку з тим, що ніхто не виявив бажання надалі очолювати спілку, було прийнято рішення про самоліквідацію ГО «Спілка учасників АТО «Рахівський едельвейс».

Повертаючись до сьогоднішнього дня і до риторики, що все частіше лунає з блакитних екранів буцімто «люди втомилися від війни», Юрій Попович вважає, що волонтери та учасники бойових дій, які за час війни багато чого втратили, особливо здоров'я, не втомилися від війни! Насамперед, втомилися найбільше ті, які її на собі не відчували. Засмучує ветерана і нинішній стан справ на війні та дивується, чому, коли слухаєш

українське, то ти націоналіст, а коли лунає російське, то «какая разница».

– Вже й армія зміцніла, а ми без бою віддаємо шматок за шматком землю, просякнуту кров'ю захисників, – ділиться думками Юрій. – Дивно, адже українці завжди славилися, як мужні воїни, від часів славного козацтва до героїчних борців УПА. Що відбувається зараз не зрозуміло. Може, Т.Г. Шевченко був правий, що ми – «славних прадідів великих, правнуки погані»? Адже історія, на жаль, нас нічого не вчить, практично, як і 100 років тому, більшість знову не бачить загрози з боку Росії. А наслідки, як і тоді, можуть бути плачевними, мільйони заморені під час Голодомору, розстріляні чи відправлені до Сибіру. Рускій мір несе тільки розруху і злидні. Згадайте Абхазію в Грузії чи Придністров'я в Молдові. Подібна доля чекає і Донбас, а як не порозумнішає наш народ, то і всю Україну. Після сплеску в 2013-2014 роках патріотичного усвідомлення власної ідентичності, все вселяло віру в те, що нарешті почнемо рухатися правильним шляхом, будуючи справжню українську державу. Та чомусь швидко втомилися, намагаючись мову, віру, чи врешті свободу «намазати на хліб».

Про українську політику учасник бойових дій говорити не хоче. Зауважує тільки, що від людини, яка все життя насміхалася над Україною, нічого доброго не слід було й очікувати.

– Ми часто віддаємо свій голос за «гречку», а далі дивуємося, чому так важко живемо, – каже він. – Якщо хочемо зберегти свою країну, не забуваймо слова Степана Бандери: «Коли поміж хлібом і свободою народ обирає хліб, він зрештою втрачає все, в тому числі і хліб. Якщо народ обирає свободу, він матиме хліб, вирощений ним самим і ніким не відібраний». На запитання «Як ставитеся до заходів, які влаштовує громада Рахівщини, вшановуючи учасників російсько-української війни?» відповідає так: «Перше, що приємно чути в цьому запитанні, так це про учасників російсько-української війни... Адже, на жаль, на рівні країни це не визнано. В нас – як не АТО, то ООС. Щодо вшанування, нас не потрібно «носити на руках», але ми без сумніву заслуговуємо на повагу. Нам, ветеранам війни, хотілося б, щоб нас згадували не лише під час того чи іншого свята, а щоб влада зосереджувалася на наших проблемах, була готовою у всьому допомогти. Зокрема, у виділенні тих же земельних ділянок, забезпеченні дровами, і так далі... Прикро, але нас потихеньку забувають...»

Андріана ЛЕЛЕ.

Многая, благая літ...

У травні – червні цього року ювілейні роковини від днів народження урочисто відзначили працівники Карпатського біосферного заповідника:

Юрій Семенович ЧЕРВАК, інспектор з охорони ПЗФ Мараморського ПНДВ;
Іван Петрович ТОДЕР, сторож;
Михайло Андрійович ІГНАТЮК, водій;
Петро Степанович ПАПАРИГА, завідувач лабораторії екологічного моніторингу;
Гафія Михайлівна БАРАНЮК, прибиральниця Мараморського ПНДВ;
Михайло Михайлович МОЙСЮК, інспектор з охорони ПЗФ Кузійського ПНДВ;
Михайло Михайлович БОЧКОР, інспектор з охорони ПЗФ Мараморського ПНДВ;
Іван Васильович МОЛДАВЧУК, слюсар.

Здоров'я міцного на довгі роки,
Щиро бажаємо Вам залюбки,
Хай доля дарує щастя довіку,
Достатку і миру у домі без ліку.
Калиною радість в душі хай квітує,
Сопілکا любові хай серце хвилює,
А роси ранкові безмежно і щиро,
Щоденно дарують наснагу і силу!

Адміністрація заповідника.

ОХОРОНА ПРИРОДИ, РЕКРЕАЦІЯ І ЦІКАВІ ОБ'ЄКТИ – ПНДВ ЗАПОВІДНИКА

на 1-й стор.

Кевелівське природоохоронне науково-дослідне відділення, очолює понад 20 років Почесний працівник заповідної справи в Україні Василь Васильович Вербіцький. Розташоване в межах адміністративної території села Кваси та селища Ясіня. Територія ПНДВ, площею 5620 га, поділена на три функціональні зони – заповідна (44,9%), буферна (41%) та зона антропогенних ландшафтів (14,1%). Під особливою охороною перебувають букові праліси відділення, площею 1600,1 га, що включені до переліку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи». Також за межами об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО охороняються природні ліси (204,9 га). У штаті працює двадцять один працівник з яких 19 – служби державної охорони.

У Кевелівського ПНДВ є чотири маршрути:

Полониною Драгобрат КПП «Свидовець» – полонина Драгобрат – КПП «Драгобрат» – озеро Герешеска. Маршрут частково промаркований біло-червоним кольором. Протяжність – 15,5 км, тривалість – 2 дні. Від Кевеліва до Свидовця КПП «Кевелів» – гора Близниця – КПП «Драгобрат» – полонина Драгобрат – потік Свидовець – КПП «Свидовець». Маршрут промаркований зелено-червоним кольором, з дороговказами і проходить у межах Закарпатського туристичного шляху. Протяжність – 33,8 км, тривалість – два дні. Є три місця відпочинку, поблизу яких джерела питної води. З **Кевеліва на Петрос КПП «Кевелів»** – біостаціонар Львівського держуніверситету – гора Петрос. Маршрут промаркований червоно-жовтим, з дороговказом і проходить у межах Закарпатського туристичного шляху. Протяжність – 19,5 км, тривалість – два дні. Цікаві місця: сірко-

водневе мінеральне джерело, мальовничі скеля, лісовий зруб, полонина Шумнеска, гора Петрос. Є шість місць відпочинку й кемпінг «Петрос».

Полонинами до Петроса: урочище Васкул – полонина Джорджева Прелука – полонина Менчул – біостаціонар Львівського ЛНУ – полонина Рогнеска – гора Петрос. Маршрут промаркований біло-червоним кольором. Протяжність – 15 км, тривалість – 1 день.

Інформаційно-туристичний центр «Кевелів»: Центр розташований на території Кевелівського ПНДВ та функціонує з 2011 року. Експозиція складається з двох інформаційних рівнів і висвітлює природні багатства найвищих хребтів Українських Карпат – Чорногори і Свидівця. Для послуг туристів є відеозал. Центр працює цілий рік.

Цікаві об'єкти: **«Затінки й Тересян-ка»** – найбільший у Закарпатті осередок цінної лікарської рослин – арніки гірської.

Тут створена насіннева база промислових запасів цієї рослини. **«Смереків Карпати»** – лісовий заказник місцевого значення. Створений для збереження кількох лісових масивів, як природної лісонасінневої генетичної бази. Має наукове та господарське значення.

«Скелі Близниці» розташовані на північних схилах масиву Свидовець у субальпійському поясі гори Близниця, де добре збереглися сліди зледеніння, що досягло висоти 1460 м. Завдяки важкодоступності тут зростають рідкісні види рослин, зокрема, котячі лапки карпатські, любочки несправжньокульбабові, дріада восьмипелюсткова, айстра альпійська та інші.

ЕКООСВІТА

5 ЧЕРВНЯ – ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Історія свята: у 1971 році – Генеральний секретар ООН отримав важливе звернення з підписами 2200 діячів науки і культури з 23 країн світу – меседж про те, що довкілля загрожує значна небезпека. 1972 рік – На Всесвітній конференції із захисту довкілля (м. Стокгольм, Швеція) учасники зі 113 країн світу ухвалюють рішення щодо щорічного відзначення Всесвітнього дня охорони довкілля саме 5 червня. Цього ж року дата отримала офіційне ствердження Генеральною асамблеєю ООН.

Щороку обирається тема, під егідою якої проводяться природоохоронні заходи, приурочені до цієї важливої дати. Основна ціль заходів – привернення уваги суспільства до гострої проблеми збереження світового довкілля. У 2020 темою року було обрано «біорізноманіття», як складну павутинку, в якій усі її частини міцно пов'язані між собою.

У 2020 році прийшов час для оновлення природи. І цьому сприяє не лише світова коронавірусна пандемія. Вчені вважають, що 60% усіх відомих інфекційних хвороб людство отримало через прямих переносників збудників, якими є тварини.

Причинами цього стали: незворотні зміни клімату, вирубки лісів, зникнення осередків дикої природи (і як наслідок – наближення дикої природи впритул до людських поселень), інтенсивне ведення сільського господарства тощо. Втрата біорізноманіття (нині ми можемо назавжди втратити 1 млн. рослин і тварин!) катастрофічно порушує природний баланс екосистеми. Життєдіяльність людства опиниться під загрозою і винні у цьому ми самі.

Часу немає зовсім. Потрібно діяти уже сьогодні. Спільними зусиллями влади, природоохоронних та громадських організацій стримати руйнування спільного дому – нашої планети, адже вчені також прогнозують, що не тільки природні катаклізми загрожують нам, в найближчому майбутньому будуть з'являтися патогенні збудники та носії нових небезпечних хвороб.

Зоряна ЛИПЧАК,
провідна фахівчиня відділу
еколого-освітньої роботи КБЗ.

Ці скелі – місце зростання едельвейсу та шовкової косиці, що занесені до Червоної книги України. **Водоспад «Труфанець»** – гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення. Потічок починає свій шлях ще на висоті 1720 м біля підніжжя гори Близниця. Висота – 36 м. Вважається найвищим природним водоспадом Закарпаття. **«Свидовецькі скелі»** – створені для збереження частини скельного урвища, що розташоване на схід від гори Близниця, при потоці Свидівця. Тут виявлено відбитки викопної флори і фауни.

Скелі «Тростянець» – створені для збереження групи скель і скелястих урвищ заввишки 50-60 м. Скелі складені діабазами, спілітами тростянецької світи юрського періоду. Мають велике наукове значення. **Гора Петрос** – гора в Українських Карпатах. Одна з найвищих вершин гірського масиву Чорногора, висотою 2020 м над рівнем моря. Відкривається чудова панорама гір: у східному напрямі проглядається весь Чорногірський хребет на чолі з Говерлою. **Гора Близниця** – Велика (1883 м) й Мала Близниця (1878 м) – найвищі вершини Свидовецьких гір. Завдяки великим площам високогірних полонин вторинного походження з вершин відкривається чудова панорама

Свидовця, Чорногори, Горган. На скелястих стінках кару тут збереглися унікальні високогірні види рослин, окрема, едельвейс, родіола рожева, айстра альпійська та багато інших. Розташовані в межах Рахівського району, між річками Чорною Тисою і Косівською. Також на межі з територією Кевелівського ПНДВ розташована унікальна культурно-історична пам'ятка, дерев'яна гуцульська **Церква Вознесіння Господнього, або Струківська церква** в с.мт Ясіня. 2013 року з іншими сімома дерев'яними церквами з території України, вона є складовою частиною серійного транскордонного українсько-польського об'єкта Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО «Дерев'яні Церкви Карпатського регіону України і Польщі».

Відповідно до Проекту організації території та охорони природних комплексів заповідника у найближчій перспективі на території відділення планується відновити рекреаційну споруду на водоспаді «Труфанець», спорудити еколого-освітній центр та створити належні умови для гірськолижного катання на полонині Драгобрат, а також створити потужну рекреаційну зону для відвідувачів у селі Кваси.

Олександра СИМОЧКО.

Колектив Кевелівського ПНДВ

Вісник
КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

ЖИТТЯ У ЗАКАРПАТТІ З ПРИРОДОЮ

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Красне Плесо, 77,
а/с 8, м. Рахів, 90600,
Закарпатська обл.

РЕДКОЛЕГІЯ:
Федір Гамор (шеф-редактор),
Андріана Леле,
Микола Рибак,
Юрій Беркела,
Богдана Москалюк,
Ярослав Довганич,
Вікторія Бундзяк,
Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.

Газету віддруковано: ФОП Федченко Н.В.,
вул. Чкалова, 32А/32, м. Харків.

Замовлення № 43399

Тираж – 1300 примірників.

Газета виходить раз на два місяці.

Контактні телефони: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Електронна пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<http://cbr.nature.org.ua>
Засновник і видавець:
Карпатський біосферний заповідник.

Свідоцтво про державну реєстрацію Зт № 401 від 25.01.2006 року